

pozadí díla Paula Claudela, noří se autorka do minulosti tématu, mimo jiné se vrací k sv. Augustinovi, ale také k N. Berďajevovi. Láska je nejen kategorie gnoseologická (noetická), ale především ontologická, není přízračná jen v Bohu, neboť Éros celkovosti je uskutečnitelný nikoli v diádě, ale v triádě.

Za nejpodnětnější autorčiny rozbory pokládám kapitolu třetí *Filosofskij Eros i „erotika poznání“ v tekstach Vjačeslava Ivanova*. Kniha je vyhraněná až vyhrocená v jediném uchopení látky, svou ideí fixe, ve zdůraznění tohoto zorného úhlu: mám vždy trochu strach – jak se autor postupně nechává unést svou ideou a nachází v textu do detailu promyšlené filozofické struktury – že se tím vzdaluje textu, resp. samotnému smyslu umění jak z hlediska autora, tak vnímatele: umění je současně obecné i jedinečné. I když připustíme, že zejména modernisté a mimořádně symbolisté kultivovali svou filozofii a sami byli filozofy, byli současně umělci, takže v jistém smyslu záleží na úhlu pohledu. Tímto „nepravdělným“ umělcem byl koneckonců i takový rafinovaný kalkulátor a milovník geometričnosti hmyzích těl Vladimir Nabokov. Význam tohoto bádání – stejně jako například hledání struktury iniciace nebo gnóze v konkrétních literárních textech – vidím spíše v manifestaci další potence textu. Že zájem o Éros je dnes diktován především novou vlnou zájmu o tuto oblast (snad kromě ideologického déten-te), je zřejmé: v tomto smyslu je kultivovaná, důkladná a systematická práce polské rusistky ve zkoumání ruské literatury, tradičně pokládané za asketickou, skutečným zjevením neemotivností a typologizujícím chladem, za nímž však tuším badatelskou (nejen) vášeň. Nicméně ona ruská asketičnost, „deviace“, chtělo by se říci teologické traktování Erosu je tu znovu doloženo. V tom je Rusko více než římská Evropa dědičkou starých mediteránních kultur.

Ivo Pospíšil

Oživené Slezsko a staré Polsko

Rott, D.: Bracia czescy v dawnej Polsce. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2002, 211 s.

Śląsk literacki. Materiały V sesji śląskoznawczej Pracowników Naukowych, Studentów i Gości Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego (Katowice 8-9 listopada 2000). Pod red. Mariana Kisiela, Barbary Morcinek-Cudak i Tomasza M. Głogowskiego. Pallas Silesia 2001, 204 s.

Kadlubek, Z. – Rott, D. – Ryba, R. – Wilczek, P.: Literatura Staropolska. Sredniowiecze – Renesans – Barok. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2002.

Z hlubin se zvedá multinacionální a multikulturní minulost Slezska, země, která dnes leží v Polsku a u nás: Český stát, polský vliv, Prusko, Německo, na jeho hranici se ocitla i Ruská říše (Sosnowiec), opět Polsko; katolíci, evangelíci, kdysi i pravoslavní.

Milovník starého Slezska dr. Dariusz Rott se zabývá mimo jiné působením Českých bratří v Polsku a jako polonista a klasický filolog i latinskou tradicí. Jeho kniha *Bracia czescy v dawnej Polsce* je pozoruhodná již svým základním přístupem: autorovi jde o tzv. ikonosféru, tj. skutečnou, smyslově konkrétní podobu určitého prostoru; v da-

ném případě se jedná o nám dobře známé Lešno, ale nejde jen o ně. Autor se zabývá všemi podstatnými kulturními stopami, které Čeští bratři v jižním Polsku zanechali. Rottova práce se skládá z osmi částí a rozsáhlého metodologického úvodu: první pojednává o básníkovi Piotru Wacheniovi, druhá o ikonosféře Lešna v letech 1628-1656, třetí o ženách v Lešně 17. století (Krystyna Poniatowska a Anna Memorata), další pojednává o cestách českých bratří a jejich literárních reminiscencích, následující se zabývá literárními institucemi severní Evropy ve světle známého islandského cestopisu Daniela Vettera, šestý líčí vztah politiky a literatury u Jana Amose Komenského v souvislostech tzv. sarmatské kultury, sedmý oddíl se týká Lešna v letech 1655-1656 na pozadí románu Stanisława Helsztyńskiego *Amosův žák* (1976). A pro nás Brňany je nejzajímavější osmý oddíl, který se přímo jmenuje *Tradice brněnské slavistiky* a pojednává o Bohuslavu Horákovi (1881-1960) jako editorovi již zmíněného cestopisu Daniela Vettera *Islandia* (vyšlo v Lešně roku 1638). Ostatně brněnských a moravsko-slezských filiací je v tomto spise více: autor děkuje profesorovi Masarykovy univerzity Milanu Kopeckému, dr. Liboru Paverovi ze Slezské univerzity v Opavě a dalším.

Rott je přívržencem studia literatury v širších kulturně historických souvislostech: ve stopách metodologů tzv. mikrohistorie zkoumá všední den lidí 17. století, jejich starosti, kulturní zázemí a mentalitu, resp. toto vše se snaží na základě dostupných materiálů rekonstruovat. Přístup bychom mohli nazvat kontextovým: literatura nebyla ani tak plochou k předvádění dovedností, jako projevem lidského bytí, existence, manifestací náboženského života.

Rott nebo jeho kolegové také stojí u řady edičních počínů a konferencí: výsledky jedné z nich vyšly před časem pod názvem *Śląsk literacki* péčí nadace Pallas Silesia. Najdeme tu studie o slezské metafyzické poezii, o démonologických obsesích, dokonce i věc tak nudná jako bibliografie tu pod rukama mladých nadšených badatelů začíná mluvit živou řečí: osudy slezských spisovatelů po září 1939, literární a politické deklarační, literární činnost v Horním Slezsku po roce 1989, ale také glosa, zda se ve Slezsku mluví „slezsky“. Z jednotlivých studií se nám jako podstatná jeví hned první studie Zbigniewa Kadłubka o zmíněné slezské metafyzické poezii: jde o poezii období pozdní renesance a baroka, kde najdeme esteticky hodnotné artefakty. Isabela Kaczmarzyk zkoumá démonologické obsese Adama Gdaczusza (17. stol.), Beata Stuchlik-Surowiak zase analyzuje ženu, manželství a rodinu ve Slezsku 17. století, Katarzyna Tałuč upozorňuje na první generaci slezských regionalistů, čteme tu i analýzy romantické konvence i slezskou řeč (gwarą śląską).

Mladí katovičtí medievisté sestavili také pozoruhodné, útlé kompendium pro studenty, které je nejen užitečné pro naše polonisty, ale i literárnímu teoretikovi a obecně slavistovi dává vhled nejen do toho, co se v Polsku ze středověké literatury studuje, ale také názor nové generace na tuto problematiku. To se ostatně zračí již v uvedené doporučené literatuře: musí být dynamická, nová, někdy i radikálnější, důraz se klade – a to je podstatné – na kulturně historický aspekt; nestačí studium textů, je třeba znát celou epochu v jejich projevech: studentům se přitom doporučuje v polských překladech i cizí medievistická literatura. Metodická příručka – řeklo by se – ale svým způsobem v kostce zformulovaný nejen pedagogický, ale také vědecký program.

Ivo Pospíšil